

Prof. dr. Jože Hlebanja, iskriv in čil 90-letnik

V življenju je eden od darov tudi ta, da živiš skupaj z otroki svojih otrok ali, prevedeno v dnevni jezik, da vzameš v naročje pravnuka. Prof. dr. Jože Hlebanja, Slovenec, inženir strojništva, konstruktor, raziskovalec, univerzitetni profesor, je ta dar dobil.

Prvorojenec v družini šestih bratov na Srednjem Vrhu nad Martuljkom, kjer se rod Hlebanjevih drži že več kot 510 let. Že samo pogled na Špi-kovo skupino, strmi pašniki in v breg postavljena domačija so porok, da v takem okolju iz otroštva zaživi trden, pokončen mož, ki ob vstopu v beli svet ne spremeni za delo vzgojene duše. Vsa življenjska pot, srečanja z dogodki, s sovrstniki dokazujejo jubilatovo globoko vero v dobro, v iskanje resnice življenja.

Kot prvorojenec bi lahko ostal na domačiji, pa se je odločil, da gre v dolino, na Jesenice. Tam je končal nižjo srednjo šolo in se leta 1941 vpisal na srednjo tehnično šolo v Ljubljani. Ker je bil doma z Gorenjske, je moral nadaljevati študij v Celovcu, kjer je končal tretji letnik. V preseku časa so to leta druge svetovne vojne, ki za sedanjega bralca predstavljajo samo letnice. Bila je vojna, zato se je v januarju leta 1944 pridružil partizanom. Maja istega leta so ga ujeli Nemci, zaprt je bil v Begunjah, kjer ga je pred usmrtnitvijo rešil znanec. Bil pa je poslan v Mauthausen. Po vojni je v Ljubljani končal srednjo tehnično šolo in nato

še Tehnično fakulteto.

Pokončnost prof. Hlebanja se je izkazala v njegovem prepričanju o boljšem svetu, tako je leta 1944 stopil v komunistično partijo. Ko pa je videl stranpoti in način dela, je leta 1952 iz nje izstopil. Odločitev in narejeni korak izkazujeta trdnost in predvsem globoko vest Človeka.

V času študija je bil demonstrator pri prof. Kovačcu, ki je imel na fakulteti dobro utečen projektivni biro, danes bi temu rekli »case study«. Leta 1955 je odšel v Metalno Maribor kot projektant. Transportni trakovi, dvigala, osebne in tovarne žičnice ter žerjavi so projekti, ki jih je realiziral. Obseg projektov mladega inženirja strojništva je lahko danes dokaz za njegovo usposobljenost in veliko mero poguma.

V letu 1959 je Tehnična fakulteta objavila razpis za predavatelja za predmet Strojni elementi. Med petimi kandidati je bil izbran za docenta. Predmet se je sicer prej predaval, vendar je sedanji slavljencec postavil povsem novo vsebino, ki je bila temelj za mnoge kasnejše predavate-

lje. Vsebina je bila primerljiva s takrat vodilnimi univerzami v Evropi. Prof. Gustav Niemann, svetovna avtoriteta na področju zobnikov, je prof. Hlebanja zelo spoštoval. Sam sem bil priča, kako sta obravnavala zobnike v njegovi pisarni v Münchnu.

Raziskovalno delo je najprej začel na področju prižemk pri žičnicah. V svetu pa ga poznajo predvsem po objavah na področju zobnikov. V začetku je precej podrobno zasnoval paraboličnega polža, ki je po kinematiki boljši od polža CAVEX. Posebej naj poudarimo, da je prof. Hlebanja pri raziskovanju najprej postavil teoretični model, nato pa s preskusi testiral in dokazal prej postavljene trditve. Nikoli ni pristajal na poskušanje z eksperimenti in iz njih izpeljane popise pojavov. To ni razumel in upošteval kot raziskovalno delo.

Najbolj pomembno sled pa je zapustil s teorijo S-ozobja, ki ga nekateri imenujejo kar »Hlebanja-verzahnung«. Sam je v njemu lastni skromnosti novo ozobje poimenoval S-ozobje zato, ker je ubirnica v obliki črke S. Žal je po upokojitvi leta 1991 raziskovalno delo nadaljeval sam, na fakulteti je imel pri tem samo delno podporo. Dosežki izvedenih zobniških pogonov so poznani v Sisku in manjših planetnih gonilih. Leta so tekla in tako se je šele v zadnjem času obnovilo raziskovalno delo skupaj z eksperimenti. Bistven dokaz je prišel prav v zadnjem letu, ko je z eksperimenti dokazana uspešnost S-ozobja tudi na področju zobnikov iz umetnih mas. S-ozobje ima prednost zaradi majhnega trenja, kar pomeni majhno generiranje toplote, posledično pa manjše povečanje temperature ubirajočih zobnikov ter na koncu daljšo življenjsko dobo.

Slavljencu želimo, da ostaja še naprej iskriv sogovornik in ocenjevalec pri novih skupnih korakih razvoja S-ozobja.

*Prof. dr. Jože Duhovnik
Univerza v Ljubljani, Fakulteta za
strojništvo*

Prof. dr. Jože Hlebanja (v sredini) in vodstvo Fakultete za strojništvo Univerze v Ljubljani